

Dette tekstuddrag er skrevet af renæssancefilosoffen René Descartes. Descartes (gen)indførte dualismen. Dualismen deler verden i to forskellige ontologiske domæner; det materielle og det åndelige (res extensa og res cogitans). Ontologi er den del af filosofien, der omhandler det 'værende' - det der er eller kan være. Descartes pointe er, at der er forskel på kroppen (eller alt materielt) og tanken - de er på to væsensforskellige måder. Gennem den metodiske tvivl, går Descartes frem til, at han kan tvivle om alt, men ikke at han tvivler. At tvivle vil sige at tænke. Derfor konkluderer han: Jeg tænker ergo er jeg. Fordi han ikke kan tvivle på tankens eksistens, og der må jo være et ophav til disse tanker. Descartes konkluderer så, at han ikke er fuldkommen, fordi han kan tvivle. Der må altså være noget, der er mere fuldkomment end han, der giver ham oplevelsen af en materiel verden. Dette mere fuldkomne er gud. Dette kaldes også det ontologiske gudebevis, der stammer fra middelalderfilosoffen Anselm af Canterbury.

Fra afhandling om metoden - Filosofiens principper

Jeg ved ikke, om jeg bør fortælle Dem om de første overvejelser, som jeg gjorde mig, for de er så metafysiske og usædvanlige, at de måske ikke vil falde i alles smag. For at man kan bedømme, om det grundlag, som jeg har lagt, er tilstrækkeligt solidt, er jeg dog på en eller anden måde nødt til at omtale dem. Jeg havde for længe siden bemærket, at det for sædernes vedkommende er
5 nødvendigt ind imellem at følge nogle meninger, som man ved, er meget uvisse, ganske som om de var ubetvivlelige, således som det er blevet sagt ovenfor, men fordi jeg dengang kun ønskede at søge efter sandheden, tænkte jeg, at jeg nu var nødt til at gøre det helt modsatte, og at jeg forkastede som absolut forkert alt det, hvorom jeg kunne forestille mig den mindste tvivl, for at se om der herefter ville være noget tilbage af det, jeg troede på, som var fuldstændig utvivlsomt.
10 Fordi vores sanser nogle gange bedrager os, ville jeg således antage, at der ikke var nogen ting, som var sådan, som disse får os til at forestille os dem. Fordi der er folk, som tager fejl i deres ræsonnementer, selv vedrørende de mest simple spørgsmål i geometrien, og her laver fejlslutninger, og idet jeg vurderede, at jeg lige så godt kunne tage fejl som de andre, så forkastede jeg som falske alle de grunde, som jeg før i tiden havde anset for at være beviser. I betragtning af,
15 at alle de samme tanker, som vi har i vågen tilstand, også kan komme til os, når vi sover, uden at der er nogen af dem, der da er sande, besluttede jeg mig endelig for at lade som om, at alle de ting, som nogensinde var kommet ind i sindet, heller ikke var mere sande end mine drømmes illusioner. Men lige straks efter, blev jeg opmærksom på, at mens jeg således ville tænke, at alt var falsk, måtte jeg, som tænkte det, nødvendigvis være noget. Idet jeg bemærkede, at denne
20 sandhed: *Jeg tænker, altså er jeg*, var så sikker og vis, at alle skeptikernes mest ekstravagante antagelser ikke var i stand til at få dem til at vakle, vurderede jeg, at jeg uden skrupler kunne acceptere den som det første princip i den filosofi, som jeg søgte efter.

Ved derefter opmærksomt at undersøge, hvad jeg var, og idet jeg indså, at jeg kunne forestille mig, at jeg ikke havde nogen krop; at der ikke var nogen verden, og ej heller noget sted, hvor jeg
25 var, men at jeg ikke af den grund kunne forestille mig, at jeg ikke var til, og at det netop af det, at jeg med mine tanker tvivlede på sandheden af de andre ting, tværtimod helt indlysende og meget sikkert fulgte, at jeg var. Hvis jeg i stedet for blot var ophørt med at tænke, skønt alt det øvrige, som jeg havde forestillet mig, havde været sandt, så havde jeg ikke nogen grund til at tro, at jeg

30 havde været. Heraf erkendte jeg, at jeg var en substans, hvis hele essens eller natur kun er at tænke, og som for at være hverken har behov for noget sted eller er afhængig af nogen materiel ting. Sådan at dette mig, det vil sige sjælen, i kraft af hvilken jeg er det, jeg er, er helt distinkt fra kroppen, og selvom sjælen er lettere at kende end kroppen, og selvom kroppen ikke var der, så ville sjælen ikke ophøre med at være alt det, den er.

35 [...] Hvad angår de tanker, som jeg gjorde mig om mange andre ting uden for mig, såsom himlen, jorden, lyset, varmen og tusinde andre ting, så var det ikke så svært for mig at vide, hvor de kom fra, fordi jeg kunne mene, at hvis de var sande, så beroede de på min natur, for så vidt som den besad nogen fuldkommenhed, og hvis de ikke var det, så var det, fordi jeg havde dem fra intetheden, det vil sige, at de var i mig, for så vidt som jeg var mangelfuld, idet jeg ikke bemærkede noget i dem, som forekom mig at gøre dem mere fortrinlige end mig selv. Men det 40 kunne ikke forholde sig på samme måde med ideen om en mere fuldkommen væren end min egen, for at have den fra intetheden, det var helt klart umuligt, og eftersom det ikke byder én mindre imod, at det mere fuldkomne er en følge og beror på det mindre fuldkomne, end det gør, at der fremgår noget af intet, kunne jeg heller ikke have denne idé fra mig selv. Sådan at der kun var den mulighed tilbage, at den var blevet indgivet mig af en natur, som virkelig var mere 45 fuldkommen, end jeg var, og som endda havde i sig alle de fuldkommenheder, som jeg kunne have nogen idé om, det vil kort sagt sige, at det var Gud.

Uddrag af "Afhandling om metoden - Filosofiens principper", Descartes, René, Det lille forlag 2009, s. 42-44 (oversat af Mogens Chrom Jacobsen)